

Razvoj ekoturizma u Istarskoj županiji

Popović, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:973918>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-09**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Studij za interdisciplinarnu, talijansku i kulturološku studiju

IVANA POPOVIĆ

RAZVOJ EKOTURIZMA U ISTARSKOJ ŽUPANIJI

Završni rad

Pula, siječanj, 2018. godine

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Studij za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije

IVANA POPOVIĆ

RAZVOJ EKOTURIZMA U ISTARSKOJ ŽUPANIJI

Završni rad

JMBAG: izvanredni student

Studijski smjer: Kultura i turizam

Predmet: Selektivni oblici turizma

Mentor: doc. dr. sc. Aljoša Vitasović

Pula, siječanj, 2018. godine

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Ivana Popović, kandidat za prvostupnika Kulture i turizma ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, siječanj, 2018. godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Ivana Popović dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Razvoj ekoturizma u Istarskoj županiji“, koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, siječanj, 2018. Godine

Potpis

SADRŽAJ

UVOD.....	1
1. POVIJESNI RAZVOJ TURIZMA.....	2
1.1. Prva etapa razvoja turizma.....	2
1.2. Druga etapa razvoja turizma.....	3
1.3. Treća etapa razvoja turizma.....	3
1.4. Novi razvoj turizma.....	4
2. SELEKTIVNI OBLICI TURIZMA.....	6
2.1. Vrste selektivnih oblika turizma.....	6
2.1.1 Zdravstveni turizam.....	7
2.1.2 Sportski turizam.....	7
2.1.3 Nautički turizam.....	8
2.1.4 Lovni i ribolovni.....	8
2.1.5 Ruralni turizam.....	9
2.1.6 Kulturni turizam.....	9
2.1.7 Gastronomski turizam.....	10
2.1.8 Turizam događaja- event tourism.....	11
2.1.9 Vjerski turizam.....	11
2.1.10 Turizam na umjetno stvorenim atrakcijama.....	11
3. EKOTURIZAM	12
3.1 Razvoj ekoturizma.....	14
3.2 Turisti u ekoturizmu.....	15
3.3 Ekoturizam u Istarskoj županiji.....	16
3.4 Primjeri dobre prakse razvoja Ekoturizma u Istarskoj županiji.....	16
3.6 SWOT analiza ekoturizma u Istarskoj županiji.....	19
4. TURIZAM U ISTARSKOJ ŽUPANIJI.....	22
4.1 SWOT analiza Istre kao turističke destinacije.....	22
4.2 Turistički pokazatelji turizma.....	24
4.3 Selektivni oblici turizma u ponudi Istre.....	24
ZAKLJUČAK.....	27
SAŽETAK.....	28
Literatura.....	29

UVOD

Istarska županija vodeća je turistička regija u Republici Hrvatskoj a održivi turizam put je kojem se Istarska županija usmjerila. Razvoj masovnog turizma sve bitnije utječe na svakodnevni život lokalne zajednice i produbljuje socijalne razlike između turistički atraktivnih i turistički nedovoljno atraktivnih područja te uništava prirodu i okoliš. Jedan od značajnih oblika turizma koji se počeo razvijati u svijetu je ekoturizam. Ekoturizam je obliku turizma u kojem sudjeluju ekološko svjesni pojedinci i grupe, koji svojim djelovanjem na okoliš pokušavaju smanjiti efekte koje stvara masovni turizam.

Za potrebe završnog rada korištena je relevantna literatura. Metode koje su se koristile za potrebe ovog završnog rada su deduktivna metoda, metoda analize, metoda dokazivanja, metoda kompilacije te metoda klasifikacije.

Cilj ovog završnog rada je pobliže opisati i istražiti trenutnu ponudu ekoturizma u Istarskoj županiji i njegove mogućnosti za daljnje širenje.

Svrha rada je pobliže opisati ekoturizam, opisati pozitivne strane ovakvog oblika turizma koji se odvija u neiskvarenom okruženju s naglaskom na edukaciju o prirodnim i kulturnim resursima određenog područja.

Strukturu završnog rada čini pet sastavnih cjelina. U uvodu se objašnjava predmet, svrha i cilj istraživanja. Prvi dio bazira se na povijesnom razvoju turizma, od prvih putovanja u povijesti čovječanstva do novog razvoja turizma. Drugi dio završnog rada posvećen je selektivnim oblicima turizma i njegovim vrstama. U trećem dijelu obrađuje se tema završnog rada- ekoturizam, te njegov razvoj, prednosti i turistima u ekoturizmu. Četvrti dio posvećen je Istarskoj županiji kao turističkoj destinaciji koja se sve više razvija, selektivnim oblicima turizma u Istarskoj županiji te pojedinim vrstama i njihova zastupljenost u regiji kao i podaci o turističkoj posjećenosti. U petom dijelu slijedi zaključak.

1. POVIJESNI RAZVOJ TURIZMA

Čovjek je prije svega društveno biće i s obzirom na to ima svoje potrebe tako se razvila i potreba za putovanjem i za upoznavanjem drugih kultura i drugih okruženja. Motivacija dolazi od njegovog biološkog, društvenog i duhovnog bića, a sve vezano za njegove potrebe i mogućnosti. Čovjek živi s ljudima i tako razvija određene odnose među njima, spoznaje potrebu za privremenom migracijom sa svrhom odmora, rekreacije i različite dokolice. Na taj način je početkom 19. stoljeća nastao turizam kao novi naziv za razne migracije ljudi. Razvojem turizma dolazi se do spoznaje da se radi o pojavi koja je potrebna i tijekom povijesti ona jača klasne, socijalne i kulturne razlike. Pojavom turizma dolazi i do sve većih diferencijacija na statusnoj, društvenoj, političkoj, religijskoj, psihološkoj i duhovnoj osnovi¹.

Čovjek je svoje putovanje započeo još u Antičko doba kada je putovao radi svoje egzistencije, kao nomad i tražio sebi povoljnije prilike za život, pa se smatra da nije svako putovanje bilo turističko kao ni danas. Danas putovanja mogu biti poslovnog karaktera, u miroljubive svrhe, putovanja vezana za razne edukacije i obrazovanja. Naravno kad se spomene putovanje najprije pomislimo na ono pravo turističko putovanje radi odmora, razonode, zabave, kulturnih i sličnih potreba.

Razvoj turizma možemo podijeliti u nekoliko etapa koje će biti pobliže objašnjene u daljnjem tekstu.

1.1. Prva etapa razvoja turizma

Prva etapa turizma nastala je od sredine 19. stoljeća i trajala je do Prvog svjetskog rata. Turizam nastaje s nastajanjem buržoazijske i dokoličarske klase i s tim i prvi oblici turističkog putovanja. Prvu putničku organizaciju osniva Thomas Cook i organizira prvo putovanje. To je razlog preobražaja i stvaranja novih smještajnih kapaciteta, pojava turističkih mjesta, spoznaja morskog turizma i utjecaja sporta na razvoj čovjeka. Tako su počeli prvi preduvjeti za razvoj turizma. Nastankom turizma počinju se razvijati i druge grane kao što je ugostiteljstvo, a ono se promatra kroz ekonomske prednosti, razvija se luksuz dobara jer je turizam vid jednog boljeg standarda onda i sada. Turizam se počinje i znanstveno promatrati i uviđaju se njegove pozitivne strane pogotovo one ekonomske (Jadrešić, 2010.).

¹Vlatko Jadrešić, Janusovo lice turizma, Plejada, Zagreb, 2010, (str. 20-25)

1.2. Druga etapa razvoja turizma

Druga etapa razvoja turizma nastala je između dva svjetska rata kada turizam postaje sve više potreba i navika ljudi. Osnivanjem ljetovališta na morskim obalama dolazi do uključivanja raznih slojeva i klasa, a to nastaje dobivanjem socijalnih prava radnika odnosno uvođenjem prava na godišnji odmor. Turizam dobiva nove organizacijske okvire, bolje uvjete organiziranja putovanja, pojavljuju se nove vrste turizma. Pretežno se radi o masovnom turizmu jer se odnosi na šire radničke klase.²

1.3. Treća etapa razvoja turizma

Razdoblje nakon Drugog svjetskog rata bitna je prekretnica za razvoj turizma pod motom „turizam za sve“ jer se povećava slobodno vrijeme i više slobodnih financijskih sredstava. Počinju se razvijati nove vrste turizma osim boravišnog razvija se auto-moto turizam, zimsko-planinski, socijalni, kupališni turizam i mnoge druge vrste masovnog i selektivnog turizma. Razdoblje nakon Drugog svjetskog rata otvorilo je mnoge granice i omogućilo kretanje unutar i izvan granica pojedinih zemalja. Nastali su novi slojevi u društvu uz buržoazijski i radnički sloj nastaju aktivni sudionici turističkih kretanja, a to su članovi srednjeg sloja koji čine veliki broj ljudi.

U području turizma nastaju nove potrebe pa se turizam počinje polako individualizirati i nastaje slojevita potražnja dok je ponuda kruta. Turističke agencije i paketi usluga postaju prepreke u odabiru pa sedamdesetih i osamdesetih nastupa razdoblje neuspješnog prijelaza kvantitete u kvalitetu. To razdoblje se odnosi na pojedine turističke ponude i tako nastaju novi programi, nove vrste turizma i tercijarne i kvartalne djelatnosti počinju određivati specifično mjesto turizma u gospodarstvu.

Počinje se bijeg od urbanog života i traži se najbolje rješenje za organizaciju slobodnog vremena i dokolice. Nastaje borba oko uloge masovnog turizma i uniformiranog i nastaju njegove nužne izmjene u kreacijama, segmentaciji i selektivnosti, a traži se sve više ekološki, kulturni i odgovorni turizam. Čovjek postaje svjestan da priroda, kultura i ekologija čine budućnost turizma, a objekti izgrađeni u te svrhe čine bazu njegove postojanosti i razvijenosti. Na takav način turizam se naglo razvija, postaje dostupan i osvaja sve kategorije stanovništva i nije više namijenjen kao luksuz bogatima. Gledajući danas na turizam već u

² Jadrešić, V.: Janusovo lice turizma, Od masovnog do selektivno-održivog turizma, Plejada 2010, str. 132

trećoj fazi njegovog razvoja postaje najdinamičnija i najmasovnija društveno-ekonomska pojava suvremenog svijeta. Razvojem turizma i njegovih potreba jača se potrošački mentalitet koji je izražen u komercijalizaciji vrijednosti koje daje turizam.

1.4. Novi razvoj turizma

Turizam se danas razvija mnogo brže nego do sada. Nastaju nove potrebe i nove spoznaje razonode, odmora, rekreacije i druge potrebe za putovanjem. Razvojem društva i globalizacija doprinijeli su bržem razvoju i potrebama. Danas se sve brže živi pa tako onaj tko se odluči na putovanje, traži da bude posebno i sasvim personalizirano u skladu s njegovim željama i potrebama. Ljudi danas puno rade i žele da im odmor bude poseban odnosno da zadovolje svoje želje i potrebe te da se s odmora vrate zadovoljni i ispunjeni lijepim osjećajima. Na taj način možemo govoriti i o četvrtoj etapi razvoja u turizmu. Moramo se zapitati i istražiti koje bi nove vrste turizma mogle zainteresirati određenu skupinu turista u turističkim destinacijama i koliko bi bilo efikasno njihovo uvođenje i organizacija. Svake godine putnički promet sve više raste, širi se infrastruktura u svim oblicima pogotovo informatizacija i prilagođava novim trendovima. Što je veća opremljenost i dostupnost to je veća mogućnost razvoja turizma i opstanak neke destinacije.

Većina zainteresiranih za određenu destinaciju istražuje prije putovanja odabranu destinaciju, njene mogućnosti i ponude kao i očekivanja od odabrane destinacije. Globalizacija je pružila mogućnost istraživanja odabrane destinacije pa turisti koji dolaze imaju već unaprijed sliku o tome što ih tamo čeka i kako što kvalitetnije provesti svoje vrijeme na odabranom putovanju. Virtualne šetnje određenim destinacijama daju bolju sliku o destinaciji, više informacija o detaljima destinacije kao i mogućnosti koje može očekivati. Današnji trend su kraća putovanja u više navrata godišnje, bolji je efekt odmora i veća mogućnost upoznavanja raznih destinacija. Sve manje je ljudi koji si mogu priuštiti godišnji odmor u trajanju od pet tjedana, jer zbog prirode posla u nekim granama gospodarstva nemoguće je izbivanje na duže vrijeme. Prema tome odabir kraćih odmora je puno efikasniji i pristupačniji pogotovo ako se radi o poslovnim ljudima koji nemaju mogućnosti dužeg odmora pa su kraća putovanja idealna. Kraća putovanja obično se odvijaju osobnim prijevozom i unutar regije, dok se za dalje destinacije turisti odlučuju na avio prijevoz, što je za daleke destinacije idealno jer dolazi do uštede vremena i novca zbog povoljnih avio karata koje kompanije nude.

Možemo govoriti o promjenama u suvremenom društvu koje utječu na turizam i

njegovu realizaciju pa imamo društvene i gospodarske promjene odnosno okruženje, a to su informatičko-komunikacijsko društvo, novi izvori energije, humana tehnologija, globalni i internacionalni interesi, sloboda i otvorenost tržišta, potrošačka orijentacija, stanje na polju sigurnosti koje se sve više manifestira a to su teroristički napadi i druge elementarne nepogode koje gotovo svakodnevno pogađaju neke turističke destinacije. Nadalje socio-demografske promjene koje utječu na čovjeka su stres, slobodna organizacija rada, obrazovanje mladih, veći kućni budžet, promjene u ponašanju potrošača, individualizacija i zadovoljavanje osobnih potreba.

Trendovi u suvremenom turizmu manifestiraju se u osnovnim obilježjima turizma, a to su diferencijacija i segmentacija turizma, fleksibilnost odnosno prilagodljivost za svakoga, veliki broj raznih vrsta putovanja, bogatiji i aktivniji odmor koji pruža doživljaj, uzbuđenje, zabavu, bijeg od svakodnevice, obrazovanje i ekološki pristup. Potrošač odnosno turist postaje dinamičan i aktivan, od odmora očekuje upravo ono što ga zanima i pruža zadovoljstvo i zadovoljavanje njegovih potreba koje očekuje na putovanju, suvremeni turist je obrazovan, iskusan, sofisticiran, kritičan i traži adekvatnu vrijednost za uložena sredstva, veća je osobnija potrošnja, traži posebno i novo, bježi od svakodnevice, ekološki je osviješten i putuje češće i kraće. Što se tiče turističke infrastrukture suvremeni turist traži nešto različito, specijalno, ograničena nova izgradnja i ulaganje u postojeće objekte, briga i zaštita okoliša, umreženi sustavi i tehnološka podrška. Važnu ulogu imaju i turistička politika i marketing promocija turističke destinacije i tržišne marke, fokusiran je na određene tržišne segmente, fleksibilne cijene zbog konkurencije, a najbitnije je dugoročno planiranje u turizmu³.

³Jadrešić, V.:Janusovo lice turizma, Od masovnog do selektivno-održivog turizma, Plejada 2010, str. 138

2. SELEKTIVNI OBLICI TURIZMA

Selektivni turizam obilježava novu kvalitetu i obilježja suvremenog i budućeg turizma, vodi računa o odgovornom ponašanju sudionika, odnosno vodi računa o kvaliteti usluge, o identitetu i humanosti turističke usluge kao i o ekološki osviještenim turistima, socijalno odgovornim i uravnoteženim brojem turista koji ne ugrožavaju lokalno stanovništvo na određenom području⁴.

Dakle selektivni turizam je kvalitetan, uravnotežen, heterogen, samoodrživ, inventivan, autentičan i ambijentalan, ekološki i infrastrukturno održiv i podnošljiv, individualan, intenzivan, odgovoran, održiv i razuman, poseban, human, odgovoran za lokalno stanovništvo i drugim sudionicima, temeljen na aktivnoj zaštiti prirode i svega što ga okružuje⁵. Selektivni turizam nastaje sedamdesetih godina XX. st. kad masovni turizam dolazi do krize. Selektivni i održivi turizam pokazuje se kao pozitivno rješenje jer postaje kvalitetan i daje velike mogućnosti izbora. Takve turističke vrste javljaju se kao dio sustavnog makro strateškog razvoja i zaokreta u turizmu i nastao je kao protuteža masovnom turizmu. Najvažnije za selektivni oblik turizma je to što se personalizira odnosno oblikuje prema potrebama turista i turist je u fokusu istraživanja i oblikovanja ponude i turističkih proizvoda⁶.

2.1 Vrste SOT

Selektivni turizam selekcioniran je po najboljim kriterijima i ima velike mogućnosti razvoja u budućnosti, tržišno je konkurentan i ekonomski profitabilan⁷.

Prema sadržaju ponude možemo navesti turizam vezan za prirodne resurse i turizam društvenih resursa.

Turizam prirodnih resursa je:

- Zdravstveni turizam (spa)
- Sportski turizam
- Nautički turizam
- Eko turizam
- Lovni i ribolovni
- Ruralni turizam

⁴Jadrešić, V.:Janusovo lice turizma, Od masovnog do selektivno-održivog turizma, Plejada 2010, str.176

⁵Jadrešić, V.:Janusovo lice turizma, Od masovnog do selektivno-održivog turizma, Plejada 2010, str.177

⁶Luković, T.:Sveučilište u Dubrovniku, za časopis „Acta turistica“ Zagreb, preuzeto 11.1.2018

⁷Jadrešić, V.:Janusovo lice turizma, Od masovnog do selektivno-održivog turizma, Plejada 2010, str.185

Turizam društvenih resursa:

- Kulturni turizam
- Gastronomski turizam
- Turizam događaja (event tourism)
- Vjerski turizam
- Turizam na umjetno stvorenim atrakcijama

Kako je jedan od najznačajnijih ciljeva turističkog gospodarstva proširenje turističke sezone, što jamči zadovoljavajući financijski rezultat i ostale gospodarske te društvene učinke turizma, to omogućava upravo razvoj selektivnih oblika turizma koji nisu strogo vezani za sezonske sadržaje i ljetne mjeseci.

2.1.1 Zdravstveni turizam

Zdravstveni i wellness turizam spada u najstarije oblike turizma. Terapije koje se danas koriste u lječilištima i toplicama koristile su se u drevnim civilizacijama još prije 5000-1000 godina prije Krista. Prva lječilišta javljaju se u SAD-u početkom 19. stoljeća, nakon čega slijedi intenzivan razvoj lječilišnih hotela kao nadogradnja već postojećih kapaciteta u drugom dijelu 20. stoljeća.⁸

Prirodni resursi imaju veliku važnost za razvoj wellness i zdravstvenog turizma, pogotovo za destinacije koje imaju morsku obalu i nude uslugu talasoterapije ili tretmana morskom vodom, kao što je Mrtvo more koje je glavni prirodni lječilišni resurs na Srednjem istoku, planinska predjela- Europske Alpe, džungle i nacionalni parkovi kao idealne lokacije za pustolovna i ekološka lječilišta, pustinje za prakticiranje joge i meditacije, termalne i mineralne vode, ljekovita blata i pećine.

U zadnjih nekoliko godina zabilježen je razvoj wellness i zdravstvenog turizma kao posljedica i promjena u razmišljanju i stavu prema ljudskom fizičkom i psihičkom zdravlju- medikalizacija društva.

⁸ Dujmović, M., Kultura turizma, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2014, str.130

2.1.2 Sportski turizam

Sportski turizam sve je popularniji među turistima zahvaljujući sve većoj osviještenosti ljudi o važnosti sporta i tjelesne aktivnosti za zdravlje i dobru tjelesnu kondiciju.⁹

Sportski turizam je oblik turizma kod kojeg turisti putuju izvan svog mjesta stalnog boravka zbog aktivnog ili pasivnog sudjelovanja u sportskim aktivnostima i događajima. Lokacije koje u najvećoj mjeri privlače aktivne turiste, posebno one kojima je sport glavni razlog putovanja su, vodene površine gdje se mogu baviti plivanjem, ronjenjem, sportskim ribolovom, jedrenjem, skijanjem na vodi, surfanjem, veslanjem itd. zatim planine zbog skijanja, planinarenja, alpinizma, biciklizma i sl. i sportski kampovi specijalizirani za jednu ili više sportskih aktivnosti¹⁰. Postoje aktivni i pasivni turisti a za razliku od aktivnih, pasivni turisti koji putuju radi gledanja određenih sportskih događaja (Svj. nogometno prvenstvo, Liga prvaka, World Downhill cup, utrke Formule 1 itd.)

Velike sportske manifestacije mogu imati pozitivan utjecaj na ekonomski razvoj revitalizaciju neke destinacije, kao i popularizaciju sporta u toj destinaciji.

2.1.3 Nautički turizam

Nautički turizam fenomen je koji je u protekla tri desetljeća zabilježio jednu od najviših razvojnih stopa u europskom i u hrvatskom gospodarstvu. Nautički je turizam u početnom razvojnom razdoblju te se visoki rezultati tek očekuju.

Takav oblik turizma privlači turiste više platežne moći, obrazovane, istaknute poslovne ljude i naravno rekreativce. Da bi se regija mogla baviti nautičkim turizmom potrebna su dodatna ulaganja od strane države i županije te lokalnih zajednica jer je to u interesu od šireg značaja i ekonomske koristi.

Nautički turizam zahtijeva ulaganja u infrastrukturu kako bi određene luke mogle prihvatiti planirani broj plovnih vozila, njihove članove, i zadovoljiti njihove potrebe i usluge koje se traže za vrijeme boravka u određenoj luci ili marini. centru grada.

⁹<http://www.istra.hr/hr/atrakcije-i-aktivnosti/sport>, pristupljeno, 28.01.2018

¹⁰ Đujmović, M., Kultura turizma, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2014, str.124

2.1.4 Lovni i ribolovni

Lovni turizam je oblik sportsko-rekreativne turističke ponude, ali ima i obilježja pustolovnog i ekoturizma. Takav oblik turizma potiče razvoj kontinentalnog i cjelogodišnjeg turizma. Lovni turizam ne može biti masovni turizam, on ima svoju ekskluzivnost te lov je isključivo organiziran oblik turističkih aktivnosti na individualnoj ili grupnoj osnovi. Turisti koji najčešće dolaze u Hrvatsku zbog lovnog turizma dolaze iz Italije i zadovoljni su bogatim lovištima od kojih je aktivnih 46 na području Hrvatske.

Sportski i rekreacijski ribolov također je popularan među stranim turistima pa im je omogućena kupnja dozvola za ribolov u trajanju od 1 do 30 dana kao strani državljani. Sportska ribolovna društva organiziraju i razna natjecanja na kojima mogu sudjelovati i strani državljani pa je to još jedna dodatna aktivnost i razlog za brojne turiste ljubitelje mora i aktivnosti uz more¹¹.

2.1.5 Ruralni turizam

Ruralni turizam uključuje one oblike turističkih aktivnosti koje se odvijaju u ruralnim područjima i u te aktivnosti spadaju lokalna kultura, tradicija i lokalna industrija kao i aktivnosti na otvorenom. Ruralni turizam postao je popularan diljem Europe krajem 18. Stoljeća zahvaljujući romantizmu, koji je popularizirao izlete i boravke u ruralnim krajevima. Ovaj je oblik turizma zaživio u svom punom obliku u kasnom 20. stoljeću¹². Ruralna područja pružaju velike mogućnosti razvoja turizma, smještaj u obnovljenim kamenim kućama, mnoge aktivnosti na otvorenom, netaknuta priroda, mir i tišina daleko od gradske gužve i užurbanog života. Ruralni turizam spaja dva sektora turizam i poljoprivredu koji zajedno oblikuju posebnu turističku ponudu, pa se zato nalazi u okviru seljačkog gospodarstva ili u seoskoj sredini, ali izvan gradova i urbanih sredina¹³.

Kad govorimo o ruralnom turizmu možemo navesti nekoliko oblika ruralnog turizma, jedan od njih je poznati agroturizam s mogućnošću korištenja usluga smještaj, prehrane, pića, zabave rekreacije i drugo, a sve u obiteljskim zgradama ili drugim smještajnim jedinicama u okviru seljačkog gospodarstva. Ovakav oblik turizma još se naziva i seljački ili agroturizam. Osnovna djelatnost u seljačkom gospodarstvu je poljoprivreda dok ostale usluge su dodatna

¹¹<http://www.hssrm.hr/distribucija-dozvola/dozvole-za-sportski-ribolov.html>, pristupljeno 24.01.2018

¹² Dujmović, M., Kultura turizma, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2014, str.126

¹³ Ružić, P., Ruralni turizam, Pula, 2005. str. 15

djelatnost.

2.1.6 Kulturni turizam

Kultura izravno utječe na turizam a sve više utječe na kulturu koja postaje važan motiv turističkih putovanja. Aktivnostima u dokolici i kulturnoj potrošnji u suvremenom društvu pridaje se izuzetno veliki značaj. Kulturni turizam je vrlo je teško definirati kao vrstu turizma zbog toga što ga svatko gleda na svoj način. Obilazak kulturno povijesnih spomenika ne mora značiti za sve turiste isto. Ako uzmemo u obzir njihovo obrazovanje neki ga vide kao nešto sveto i posebno dok se drugi dive njihovom arhitektonskom oblikovanju. Neki će ga vidjeti kao umjetničko djelo koje prkosi zubu vremena dok će ga mlađe populacije vidjeti sasvim drugačije.

Kulturni turizam možemo najjednostavnije reći da se kultura u turizmu može definirati kao cjelokupna turistička infrastruktura i duhovna vrijednost koju neka zajednica osjeća na svoj način. Kulturni turizam nije samo promatranje i obilazak povijesnih lokacija, muzeja, i drugo i aktivnog sudjelovanja u kulturnim aktivnostima kao što su fotografiranje, plesanje i dr.¹⁴

2.1.7 Gastronomska turizam

Gastronomska turizam oblik je turizma koji uključuje putovanje i boravak privremenih posjetitelja motiviranih ponudom gastronomskih specijaliteta.

Hrana je do nedavno bila samo sastavni dio turističke ponude, iako je jedan od bitnih elemenata cjelokupnog turističkog doživljaja. U posljednjih godina hrani se posvećuje sve veća pažnja, te postaje predmetom zasebnog proučavanja. Danas hrana predstavlja statusni simbol, identitet, stil života, te pitanja ukusa, svježine i kvalitete važne ne samo zbog uloge hrane u domaćem gospodarstvu, već i zato što naš stil i izbor hrane govori nešto o nama samima. Uzimanje hrane je svakodnevna i često rutinska aktivnost koja se na putovanju, promjenom mjesta boravka, nužno prenosi na drugu lokaciju. Većina se turističkih zemalja, i onih koje pretendiraju na taj naziv, u bogatstvu svoje ponude može pohvaliti prepoznatljivom gastronomijom. Među osnovnim motivima što potiču turiste da posjete neku destinaciju jest želja da se upoznaju duhovne i kulturne vrijednosti tuđe sredine i da se, na taj način, posjetitelj što više približi prirodi i naravi kraja u koji dolazi.

¹⁴Dujmović, M., Kultura turizma, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2014, str.109

2.1.8 Turizam događaja- event tourism

Takav turizam podrazumijeva kretanje relativno velikih skupina turista na određene manifestacije. Razvoj tehnologije, industrije i globalizacije zahtjeva promijene zbog toga posjetitelji sve više teže posjećivati destinacije koje imaju osmišljene događaje u kojima bi oni mogli kvalitetnije provoditi svoje vrijeme tijekom boravka u toj destinaciji. Manifestacije mogu biti sportskog, kulturnog, zabavnog i nekog drugog karaktera¹⁵. Najpopularnije su muzičke manifestacije na koje dolaze veliki broj mladih turista koje se održavaju u ljetnim mjesecima.

Kroz želju za sve većim ljudskim kretanjima, turizam doživljava mnoge promjene baziranim na ponašanju i željama turista. Događaji su oduvijek postojali no danas zahtijevaju posebnu pažnju i organiziranje. Događaji utječu na ekonomski efekt destinacije i na niz drugih prvenstveno misleći na identitet destinacije.

2.1.9 Vjerski turizam

Vjerski turizam danas u svijetu motivira milijune ljudi pa se tako procjenjuje kako neka od najpoznatijih svetišta poput Lourdesa ili Fatime godišnje privuku i do 8 milijuna hodočasnika.

Vjerski turizam možemo karakterizirati kao manifestaciju, sudjelovanje u vjerskim obredima, a može biti povezana s lokalnim, regionalnim, nacionalnim i međunarodnim vjerskim svetištima.

2.1.10 Turizam na umjetno stvorenim atrakcijama

Turizam na umjetno stvorenim atrakcijama je oblik turizma utemeljen na društveno atraktivnim resursima usmjerenim na zabavu, obrazovanje, socijalizaciju te obuhvaćaju zabavne i tematske parkove, muzeje na otvorenom, posebno dizajnirane turistički receptivne kapacitete neobičnog izgleda, funkcionalnosti i svojstava atraktivnost. Umjetne atrakcije dobra su dodatna razonoda za velike i male.

¹⁵<http://e-ucenje.oet.unipu.hr./course/view.php?id=56>, pristupljeno 26.01.2018

3. EKOTURIZAM

Ekološki turizam je oblik selektivnog turizma u kojem osviješteni putnici podupiru zaštitu prirode i okoliša na destinaciji koju su odabrali, kao i lokalnu zajednicu i njezinu kulturnu baštinu. Ili, drugim riječima, takvi turisti ne razmišljaju samo o tome da za uloženi novac dobiju više, već žele što manje utjecati na područje koje su odlučili posjetiti, pritom pazeći da i lokalna zajednica zauzvrat dobije prihod koji osigurava egzistenciju turističke destinacije¹⁶.

Ekoturizam kao vrstu selektivnog i održivog turističkog razvoja čine turisti koji su zainteresirani za upoznavanje prirodne i kulturne baštine, za specifična i izvorna prirodna područja, pri čemu su i sami orijentirani na zaštitu okoliša. Nadalje, bitno je naglasiti kako ekoturizam nije svaki turizam koji se odvija u prirodi. On donosi koristi u smislu očuvanja resursa, te ne izaziva negativne utjecaje, a može služiti kao podloga za održavanje i financiranje čistih područja. Također, donosi gospodarske, kulturološke i društvene koristi lokalnom stanovništvu, što je vrlo važno promatrajući turistički slabije razvijene destinacije koje su još uvijek očuvane i čiste¹⁷.

Ekoturizam jedan je od najčešće spominjanih i medijski zastupljenih vrsta turizma u svijetu, iako nije vrsta turizma koja nosi najviše ekonomske dobiti. Eko turizam je jedna vrsta promjena u turizmu, pa je i njegova promocija puno veća od drugih vrsta turizma. Takvi trendovi zahvatili su i Hrvatsku koja u europskim okvirima raspolaže s vrlo bogatim resursima za razvoj ekoturizma. Glavna obilježja eko turizma su zaštita i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa. U tržišnim nišama ekoturizam se vezuje za avanturistički turizam kao što je planinsko-alpinistički, kajakaštvo, rafting, ekstremni sportovi ili turizam u prirodi kao što je promatranje ptica, posjećivanja nacionalnih parkova ili pak ruralni turizam¹⁸. Među tim resursima našla se i Istarska županija koja raspolaže s mnogim prirodnim ljepotama na vrlo malom prostoru. Temeljni principi koji su karakteristični za ekoturizam su konzervacija prirodnog okruženja, ekološka održivost, edukacija o zaštiti prirodnog okoliša, uključenost i doprinos boljitka lokalnih zajednica, zadovoljstvo posjetitelja koje proizlazi iz ekoturističkog iskustva¹⁹.

¹⁶ https://prezi.com/ku8u1n-hrd_p/specificni-oblici-turizma/, 15.02.2018

¹⁷ Vlahović, S. (2006.) *New trends in tourist destination management*, 18th Biennial International Congress Tourism & Hospitality Industry, Opatija, str. 413.

¹⁸ Hrvatski turizam, plavo bijelo zeleno, znanstvena edicija instituta za turizam knjiga br. 3, Zagreb, 2006, str. 149-153

¹⁹ Dujmović, M., *Kultura turizma*, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2014, str. 200-201

Prema definiciji Svjetske turističke organizacije (UNWTO) ekoturizam čine: „svi oblici prirodnog turizma u kojima je glavna motivacija turista promatranje i uvažavanje prirode i tradicionalnih kultura koje dominiraju u prirodnim područjima“.

Osnovna obilježja ekoturizma prema UNWTO-u su:

- sadrži edukacijske i interpretacijske komponente
- najčešće se organizira za manje skupine posjetitelja, a organizaciju provode specijalizirana mala poduzeća u privatnom vlasništvu
- svodi na minimum negativne učinke na prirodni i socio-kulturni okoliš
- podržava zaštitu prirodnih područja: ostvarivanjem ekonomske koristi za lokalnu zajednicu
- stvaranjem radnih mjesta i mogućnosti stjecanja prihoda za lokalnu zajednicu
- podizanjem svijesti lokalnog stanovništva i privremenih posjetitelja o potrebi očuvanja prirodnih dobara²⁰.

Ekoturizam se zasniva na sljedeća četiri načela:

1. Okruženje: Ekoturizam uključuje prirodna područja, zaštićena područja i/ili mjesta koja izazivaju zanimanje u biološkom, ekološkom ili kulturološkom smislu.

2. Koristi od očuvanja resursa: Ekoturizam mora donijeti koristi u očuvanju resursa. Turizam koji ne donosi neki oblik koristi u očuvanju resursa ne može se smatrati ekoturizmom. Ekoturizam ne smije izazivati negativne utjecaje, i s njime se mora pravilno upravljati.

3. Koristi za lokalno pučanstvo: Ekoturizam mora donijeti gospodarske, kulturološke i društvene koristi lokalnom pučanstvu. One mogu poprimiti oblik povećanja zaposlenosti i poduzetničkih mogućnosti, ili mogu isto tako predstavljati način jačanja specifičnih kulturoloških osobina ili vrijednosti. Najmanje što se od ekoturizma očekuje, jest da mora donijeti koristi za društveni i gospodarski razvoj na lokalnoj razini.

4. Turistički doživljaj: Ekoturizam treba uključivati sastavnice obrazovanja i tumačenje prirodnih i kulturoloških aspekata pojedinog mjesta, turističkog odredišta.

²⁰ World Tourism Organization <http://www.world-tourism.org/>, pristupljeno 5.02.2018

Posjetitelji trebaju naučiti ponešto o kulturnim dostignućima mjesta koje posjećuju, uvažavati tu kulturu, te razviti razumijevanje za prirodu i prirodne procese koji se odvijaju na toj lokaciji²¹.

Prema navedenim načelima i obilježjima ekoturizma može se zaključiti da je ekoturizam, turizam temeljen na prirodi ekološki osviještenih dionika i upravljani po principima održivosti. Turisti koji putuju sa svrhom sinergije s prirodom nazivaju se Ekoturisti.

3.1 Razvoj Ekoturizma

Ekoturizam se počeo razvijati u vrijeme osnivanja prvih nacionalnih parkova, a to znači još prije 140 godina kada je osnovan Yellowstone u SAD-u (1872. godina). Nakon njega se osnivaju ostali nacionalni parkovi u SAD-u, Kanadi, Australiji, ali i u Europi uz kašnjenje 30-tak godina. Prvi nacionalni parkovi koji su se osnivali početkom 20. stoljeća nalazili su se na prostoru Skandinavije i Velike Britanije. Većina nacionalnih parkova u Europi su se osnivala nakon Drugog svjetskog rata. Značenje nacionalnih parkova bilo je različito u pojedinim zemljama. Nacionalni parkovi u SAD-u i na skandinavskom prostoru su zapravo bila nenaseljena područja u kojima se provode stroge mjere zaštite prirode, dok su u Velikoj Britaniji nacionalni parkovi naseljeni te se obrađuje zemlja. Razlog ovakvoj razlici u značenju nacionalnih parkova je upravo u zakonodavstvu o zaštiti prirode koje se razlikuje u pojedinim zemljama. Uskoro se osniva Svjetska udruga za zaštitu prirode, a UNESCO potiče razvoj ekoturizma na prirodnim područjima koji su pod njegovom zaštitom. Ekoturizam se doživljava različito u pojedinim zemljama zbog stanja prirodne osnove, naseljenosti, razvijenosti, ali i zbog razlikama u kulturi. Zbog toga postoji i razlika između trendova razvoja ekoturizma. U Americi se zalažu da se mjere održavanja ekoturističkih destinacija još više zaoštire, a dok u Europi se zalažu za povezivanje ekoturizma s ostalim vrstama turizma, npr. s ruralnim ili sportskim turizmom. Prvo uključivanje u zaštitu okoliša u Hrvatskoj je bilo početkom 19. stoljeća kada su počeli izlaziti stručni časopisi „Priroda“ i „Hrvatski planinar“ te drugi. Prvi zakoni za zaštitu se donose krajem 19. stoljeća, a to su bili Zakon o zaštiti ptica i Zakon o zaštiti špilja. Uskoro se osnivaju i prvi nacionalni parkovi: Plitvička jezera, Bijeleske stijene, Štirovača i Paklenica, ali zbog financijskih problema nisu dugo postojali, već samo godinu dana. Ubrzo se donošenjem Zakona o zaštiti spomenika kulture i prirodnih rijetkosti

²¹ Crnjar, M., Crnjar K. (2009.) Menadžment održivog razvoja, Rijeka. FMTU, str. 43

ponovno osnivaju nacionalni parkovi Plitvička jezera i Paklenica (1949. godine). Zatim slijedi osnivanje ostalih nacionalnih parkova, parkova prirode i drugih zaštićenih područja. Nacionalni parkovi, parkovi prirode te ostala zaštićena područja, velik su potencijal za razvoj ekoturizma u Hrvatskoj i u Istri tijekom cijele godine.

3.2 Turisti u ekoturizmu

Turisti koji svoj godišnji odmor provode u prirodi i orijentirani su zaštiti okoliša zovu se Ekoturisti. Ekoturisti kao osobe osjetljive su po pitanju zaštite okoliša, većinom su visoko obrazovane, a najveću motivaciju za novim putovanjima im predstavlja uživanje i boravak u prirodi i upoznavanje novih destinacija uz mogućnost boravka u tradicionalnom smještaju. Ekoturist ili odgovorni turist je relativno novi tip putnika koji želi doživjeti nova iskustva aktivnim sudjelovanjem u načinu života mjesta koji posjećuje.

Ekoturist ili odgovorni turist je novi tip putnika koji želi doživjeti nova iskustva aktivnim sudjelovanjem u načinu života mjesta koje posjećuje. Iako su ekoturizam i održivi turizam različiti pojmovi, za ekoturiste i „održive“ turiste karakteristični su slični oblici ponašanja.

U literaturi se vrlo često rabe izrazi:

- “Hard” (tvrđi, čvrsti, strogi) ekoturizam; ekoturist
- “Soft” (meki, laki, konvencionalni) ekoturizam; ekoturist

Hard ili „tvrđi“ ekoturisti su visoko motivirani, a sudjeluju u dugim i specijaliziranim putovanjima. Oni su fizički aktivni i nije im bitna kvaliteta smještaja niti pružanje usluga. „Tvrđim“ ekoturistima je cilj dodir s prirodom, točnije oni žele pomoć u očuvanju prirode i to kroz čišćenje od otpada ili brigom za ugrožene životinje.

„Meki“ turisti, za razliku od „tvrđih“ sudjeluju u kratkim putovanjima u kojima kombiniraju i ostale oblike turizma, kao na primjer avanturistički ili masovni turizam. Još jedna od razlika između ove dvije vrste ekoturista je i u načinu sudjelovanja. „Meki“ ekoturisti pasivno sudjeluju u turističkim aktivnostima tj. promatranjem, a od smještaja i ostalih pruženih usluga očekuju visoku kvalitetu.

3.3 Ekoturizam u Istarskoj županiji

Istarska županija ima idealnu poziciju za iskorištavanje novih mogućnosti u turizmu. Mnogim je budućim turistima ona relativno „nova“ destinacija koja ima raznovrsnu floru i faunu kao i mnoge aktivne kulturne tradicije. Od bujnih zelenih šumskih predjela do planinskih vrhova Učke, od idiličnoga ruralnog pejzaza Istre do dramatične kamene obale i otoka raspršenih na Istočnoj i zapadnoj strani Istre – Istra nudi nešto za svačiji ukus.

Ekoturizam je nova grana turizma u Hrvatskoj pa tako i u Istarskoj županiji, zbog toga pokazatelji razvoja ekoturizma bit će vidljivi kroz nekoliko godina. Zadnjih nekoliko godina, razvile su se udruge i programi posvećeni ostvarivanju održivog razvoja na lokalnoj razini, u ovom slučaju na području Istre. Sve izraženija svijest o održivom razvoju i zaštiti okoliša nailazi na velik odjek u Istri. Potreba za čuvanjem okoliša i usklađenjem turističkog razvoja s prirodom dosad su u ovoj regiji iznjedrili niz eko akcija i zelenih inicijativa. Radom na edukaciji djece i mladih kako bi što ranije usvojili visoke standarde u odnosu prema prirodi i okolišu svake se godine održava prepoznatljiva i nadaleko prihvaćena ekološko-edukativna akcija „Neka moja Istra blista“ koja obuhvaća raznovrsne aktivnosti čija je svrha sačuvati eko-ravnotežu u Istri. U akciju se svake godine uključuju različiti sudionici, gradovi, općine, turističke zajednice, sportske udruge i planinarska društva do građana, posebno djece vrtićke dobi i školskog uzrasta. Svi oni imaju zajedničku želju a ta želja je očuvati zdrav životni prostor i čist prirodni okoliš. U nastavku slijede primjeri dobre prakse razvoja Ekoturizma u Istarskoj županiji.

3.4 Primjeri dobre prakse razvoja Ekoturizma u Istarskoj županiji

Održivi turizam povezan je s očuvanjem kulturno umjetničke baštine, lokalne gastronomije, zanata i očuvanja bioraznolikosti a Istra svoju budućnost stvara upravo u takvom obliku turizma. Kada neki kamp ili hotel reciklira otpad, štedi energiju i vodu, uzgaja autohtono bilje bez upotrebe pesticida, koristi lokalne ekološke proizvode te potiče upotrebu bicikala umjesto auta, može se uistinu reći da vodi brigu o ekologiji i zaštiti prirodnih resursa što bi zapravo trebala biti briga svijetu u turizmu. Toga su, također, svjesni hoteli i kampovi u Novigradu i Umagu koji, ne samo da se pridržavaju visokih ekoloških zakonskih standarda, nego rade i više od toga. Stoga je 2011. godine u travnju Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva dodijelio na dvije godine posebno priznanje - ekološki znak »Prijatelj okoliša« objektima koji su udovoljili visokim

ekološkim mjerilima. Priznanje su dobili Hotel Sol Garden Istra, Kamp Park Umag, Aminess Maestral Hotel, Kamp Mareda.

Primjeri dobre prakse kao što je Aminess Maestral Hotel posjeduje separatore za otpadna ulja i masti, zelene površine oko hotela zasađene autohtonim biljem koje se uzgaja korištenjem prešanog konjskog gnojiva, a rabljene tkanine i pokućstvo hotel donira udrugama i institucijama. Također, gostima su na raspolaganju bicikli kojima bez problema mogu stići do grada i voziti se uz more. Kamp Mareda služi se istim ekološkim postulatima, organizira »zelene« radionice, a uz bicikle, gosti kampa mogu koristiti eko-vozilo i nemotorizirana kolica. Hotel Sol Garden Istra tvrtke Istraturist 2008. godine proglašen je energetska najučinkovitijim hotelom godine. U hotelu se koristi dizalica topline, a boje i lakovi, korišteni za održavanje i uređivanje, isključivo su na bazi vode. Osim toga, hotel odvaja organski otpad te ima vlastitu kompostanu. Gostima se u restoranu nude domaći proizvodi, a za rekreativni prijevoz, bicikle. Istraturistov kamp CampingIN Park Umag, jedan od najboljih i najnagrađivanijih kampova na Jadranu, uredio je jedinstveni Eko park u kojemu gosti mogu upoznati istarski način života, običaje i autohtono raslinje. Zanimljivo je da se kišnica i reciklirana voda koriste za ispiranje sanitarnih čvorova i navodnjavanje²².

Istra osim što ima kampove i hotele koji su orijentirani ka održivom razvoju i zaštiti okoliša ima i program pod nazivom „ECOMode program“. Svrha ECOMode programa je smanjiti negativan utjecaj turizma na okoliš, pokrenuti društveni razvoj i inovacije te diverzificirati na tržištu one subjekte turizma koji slijede principe održivog razvoja. ECOMode program kao prvi i jedini program održivog turizma u Hrvatskoj objedinjava ekološko označavanje isključivo malih smještajnih objekata (kapaciteta do 30 osoba) i pružatelja aktivnosti (sadržaja). ECOMode program je novi sustav eko označavanja, u potpunosti osmišljen u Istri na temelju najboljih europskih praksi, pokrenut početkom 2016. godine kao odgovor na snažne međunarodne trendove razvoja održivog, ekološki i društveno odgovornijeg turizma²³. Eco- friendly smještajni objekti u Istri su : Villa Milica Šajini, Kućica Agroturizam Ograde, Apartman Lavanda Medulin, Apartman Terra Medulin, Apartman Sole Medulin i Apartman Bura u Ližnjanu. Za dobivanje ECOMode oznake potrebno je zadovoljiti 50 osnovnih kriterija u 12 kategorija. Usklađivanje sa ECOMode kriterijima teži se ostvarenju sljedećih ciljeva: Potaknuti racionalno korištenje prirodnih resursa, smanjiti negativne utjecaje turističkog sektora na okoliš i zajednicu, potaknuti valorizaciju lokalnih vrijednosti i

²² <https://www.coloursofistria.com/hr/priroda-kampovi/priroda-okolis/hoteli-i-kampovi/prijatelji-okolisa> preuzeto 5.02.2018

²³ <http://hrturizam.hr/predstavljen-ecomode-program-za-odrzivi-turizam-u-istri/> preuzeto 03.02.2018

proizvoda, podići svijest o važnosti očuvanja zdravog okoliša među vlasnicima malih turističkih smještajnih objekata, potaknuti suradničke procese u lokalnoj zajednici²⁴.

Za razvoj održivog turizma i ekoturizma zalažu se i udruge a jedna od njih je i Udruga „Zelena Istra – Istria verde“ koja je nevladina, nestranačka i neprofitna udruga građana utemeljena 1995. godine s misijom zaštite okoliša i prirodnih bogatstava te razvijanja društvene pravednosti. Osim zaštita okoliša i prirodnih bogatstava ciljevi Zelene Istre su i poticanje sudjelovanja javnosti u procesu donošenja odluka iz područja zaštite okoliša, informiranje građana o temama s područja okoliša, jačanje uloge javnosti u ostvarivanju ustavnog prava na zdrav okoliš, promicanje održivog razvoja i jačanje utjecaja civilnog društva na području zaštite okoliša. Udruga djeluje na međunarodnoj i nacionalnoj razini kroz razne akcije, projekte i kampanje. Održivi turizam je također u fokusu Udruge, kao na primjer inicijativa Ekopartner, pokrenuta u suradnji sa splitskom Udrugom Sunce.²⁵

Još jedan primjer dobre prakse je i Eko art centar Eia u vlasništvu Igora Ramana Drandića. Eko art centar Eia imanje je koje se nalazi 3 km od Bala i na kojem se uči živjeti u harmoniji sa samim sobom i s Majkom Prirodom. Na imanju Eko art centra živi vlasnik Igor te svake godine broji mnoštvo volontera i turista koji mu dolaze u posjetu. Eko art centar broji mnoštvo zanimljivih sadržaja: Labirint od lavande, labirint ljubavi, kućicu na stablu, indijanski šator, indijansku saunu, trampolin, kamp prikolice, kućicu od slame, galeriju Vila, voćnjak, vrt s povrćem i ribnjak. Osim mogućnosti posjete, Eko art centar nudi mogućnost življenja u već postojećim eko kućama. Na imanju odvijaju se radionice, izložbe, ekoedukacije, predavanja i permakultura. Za doživjeti pravo Eko putovanje u Istri Eko centar Eia idealno je mjesto.

Slika 1: Eko centar Eia Bale, izvor <http://eia.hr/>, preuzeto 06.02.2018

²⁴ <http://www.ecomodetravel.hr/kriteriji-za-smjestajne-objekte> preuzeto 03.02.2018

²⁵ <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=4593>, preuzeto 04.02.2018

Na južnoj strani Istre u gradu Vodnjanu osnovana je neprofitna udruga pod nazivom "Istarsko - Ekomuzej iz Vodnjana / ISTRIAN DE DIGNAN. Ekomuzej kao svoju misiju vidi buđenje svijesti o vrijednosti identiteta lokalne zajednice putem edukacije te konzervacije i interpretacije lokalnih prirodnih i kulturnih znamenitosti²⁶. Time Ekomuzej stoji kao dobar primjer prakse razvoja ekoturizma, posebice na istarskom području. Cilj udruge je poboljšati kvalitetu života kroz vrjednovanje vlastitih resursa, suradnju, rad i solidarnost svojih članova i lokalne zajednice, posebice autohtonom stanovništvu i ugroženim skupinama. Udruga potiče očuvanje, istraživanje njegovanje i promicanje povijesne ruralne kulturne baštine, posebice one poljoprivredne, kroz valorizaciju proizvoda ljudskog rada te kreiranja prepoznatljivog kulturnog i turističkog identiteta Vodnjana kao destinacije bogate autohtonim i prirodnim proizvodima.

3.6 SWOT analiza ekoturizma u Istarskoj županiji

Swot analiza je metoda ili instrument komparativne interdisciplinarne analize i procjene s kojom se ocjenjuje stanje, položaj i mogućnosti određenog pravnog subjekta ili razmatranog područja sa stajališta prednosti i nedostataka te mogućnosti i nemogućnosti u zadanom vremenu i prostorno društveno ekonomskom kontekstu²⁷. Ovakva analiza može koristiti kod planiranja i utvrđivanja poslovne politike i strategije razvoja ciljnog pravnog subjekta ili određene geoekonomske cjeline. U znanosti se ne prakticira u svrhu pouzdanih i vjerodostojnih odgovora već samo kao pomoćna metoda jer nije pouzdana za donošenje konačnih ocjena.

Primjena takve analize u turizmu vrlo je kompleksna u njegovoj širini i dubini zbog utvrđivanja elemenata i ciljeva koji se žele analizirati.

Teorijski gledano obuhvaća tri razine istraživanja :

- a) swot analiza u užem smislu
- b) lokalna, regionalna i nacionalna razina istraživanja
- c) različiti aspekti i istraživanja na razini: prostorno ekološke komponente, socijalne, političke, demografske, kulturne, radnointelektualne, ekonomske, planske, psihološke, infrastrukturne, povijesne, suprastrukturne i širi globalizacijski aspekt.

S obzirom na široke ciljeve, zadatke i postupke najbolje je uzeti metodu selekcije i prioritete

²⁶ <http://www.istrian.org/hr/#319> preuzeto 04.02.2018

²⁷Jadrešić, V.:Janusovo lice turizma, Od masovnog do selektivno-održivog turizma, Plejada 2010, str.158-159

koji se mogu najbolje koristiti u svrhe za potrebe turizma.

U sljedećoj tablici navedene su prednosti, slabosti, mogućnosti i prijetnje razvoja ekoturizma u Istarskoj županiji. Gledajući SWOT analizu koju sam sama napravila, s prikupljenom literaturom, može se zaključiti da je ekoturizam u Istarskoj županiji u svojoj početnoj fazi razvoja. Prednosti Istre za razvoj ekoturizma brojne su. Geografski položaj, umjerena klima, bogata kulturna baština, čisto more i priroda pružaju idealne uvjete za razvoj ekološkog turizma. Pored velikih prednosti, slabosti Istre kriju se u tome što Istarski poluotok nema niti jedan eko kamp, nedostaju pružatelji usluga u sektoru ekoturizma te pravni sustav i zakoni za pružanje usluga takvog oblika turizma nisu još dovoljno razrađeni. Pružatelji usluga u turizmu i dalje teže masovnom turizmu zbog financijske dobiti.

PREDNOSTI (Strengths)	SLABOSTI (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> - Ekološki zdrava priroda i more - Geografski položaj - Povoljna klima - Povijesna i kulturna baština - Sačuvan autohtoni način života - Autentična gastronomska ponuda - Pitka voda 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatak eko kamping prostora - Nedovoljan broj specijaliziranih stručnjaka - Porezna davanja u turizmu veća nego u drugim konkurentskim zemljama - Nedostatak pružatelja usluga u sektoru ekoturizma - sporost pravnog sustava - zaostajanje u turističkom razvoju
MOGUĆNOSTI (opportunities)	PRIJETNJE (threats)
<ul style="list-style-type: none"> - Pобољшanje ponude kroz organiziran i zajednički trud Istarske županije i RH - Povećanje broja manifestacija posvećenih prirodi i boravku u prirodi - Povećanje broja eko kampova - Pобољшanje propagandne i marketinške djelatnosti- Istre kao Ecofriendly destinacije 	<ul style="list-style-type: none"> - Devastiranje prirodnih dobara povećanjem prometa turista - Jaka konkurencija u ostalim okolnim državama (npr. Slovenija) - Okolna zagađenja - Nerazumijevanje važnosti zajedničke ponude i sinergije

<ul style="list-style-type: none"> - Fondovi EU - Proširenje turističke sezone -Razvoj turizma u ruralnim područjima - Ponuda turistima različitih sadržaja na relativno malom području - Rad na povećanju interesa za posebnim vrstama turizma 	<ul style="list-style-type: none"> - Prenapučenost
--	---

Tablica 1. SWOT analiza razvoja ekoturizma u Istarskoj županiji.

Izvor: prikaz autora

Razvojem ekoturizma produžuje se turistička sezona na proljeće i jesen, razvija se turizam u ruralnim područjima, otvaraju se nova radna mjesta, mogućnost se krije i u brendiranja Istre kao EKO regije. Svjesni smo da IŽ svoju sadašnjost i budućnost kroji na masovnom turizmu, razvojem ekoturizma prevenira se mogućnost još veće devastacije i uništenja Istre.

4. TURIZAM U ISTARSKOJ ŽUPANIJI

U Istarskoj županiji turizam svake se godine sve više razvija. Donesen je Master plan turizma za Istarsku županiju od 2015. do 2025. godine s detaljnim podacima o prethodnom razdoblju, trendovima u turizmu, ponudi, potražnji kao i strateškom razvoju turizma za navedeno razdoblje.

Turizam u Istri ima dugu povijest a njen geografski položaj samo je velika prednost kako bi se turizam u Istri još više razvio i privukao što veći broj turista. Zbog velikog porasta broja turista morala su se sagledati i neka druga područja kao što su smještajni kapaciteti, prometna infrastruktura, komunalna infrastruktura, spremnost na veću potrošnju vode i ostalih energenata, zbrinjavanje većih količina otpada i očuvanje prirodnog okoliša i prirodnih resursa.

4.1 SWOT analiza Istre kao turističke destinacije

Na sljedećoj tablici navedene su prednosti, slabosti, mogućnosti i prijetnje Istri kao turističke destinacije. Prednosti koje Istarska županija ima u odnosu na druge regije, prikazuju nam i turistički dolasci koji svake godine nižu rekorde. Netaknuta priroda, bogata kulturna baština, povoljne cijene, mediteranski štih i čisto more savršen je spoj za kvalitetan i dobro proveden godišnji odmor. Istarska županija svoju povijest turizma seže već dugi niz godina te njena budućnost krije se u razvoju selektivnih oblika turizma. Slabosti u regiji kriju se u nedostatku destinacijskog identiteta te pozicioniranje i mogućnosti Istre nisu u skladu s ponudom. Mogućnosti Istre za razvoj drugačijih oblika turizma od trenutno postojećih na tržištu u Hrvatskoj, može Istarsku regiju pozicionirati na listu najtraženijih destinacija u svijetu. Turizam pored svojih pozitivnih strana ima i svoju negativnu, uništavanjem destinacije, kulture i tradicije sve je to pojava masovnih dolazaka u visoko posjećene destinacije

PREDNOSTI (Strenghts)	SLABOSTI (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> - netaknuta priroda - autentičan Mediteran - bogata kulturno povijesna baština - blizina ciljnih tržišta - kulturni afinitet s ciljnim tržištem uz malo 'neotkrivene aure' - povoljne cijene 	<ul style="list-style-type: none"> - pozicioniranje nije u skladu s ponudom - pogrešna percepcija destinacije od strane ciljnih tržišta - nedostatak destinacijskog identiteta, kao brenda - nedostatak dosljednosti u promociji, svaki klaster i hotelsko poduzeće imaju vlastitu promociju - infrastruktura
MOGUĆNOSTI (opportunities)	PRIJETNJE (threats)
<ul style="list-style-type: none"> - visoka kupovna moć na ciljanim tržištima - diverzifikacija potražnje u ciljanim tržištima - produženje sezone - evolucija ponašanje kupca na ciljnom tržištu: više putovanja, ali kraće - želja putnika za otkrivanjem i doživljajem novih iskustava - moderno društvo vraća se potrazi za autentičnošću, tradicijom i prirodnim stvarima - gastronomija i 'okus', kao lifestyle iskustvo 	<ul style="list-style-type: none"> - gubitak konkurentnosti - skraćeno trajanje ljetnog odmora - slaba lojalnost ciljanih kupaca odredištu, idu gdje su najpovoljnije cijene: Turska, Bugarska

Tablica 2. SWOT analiza prikaza Istre kao turističke regije.

Izvor: http://istra.hr/.app/upl_files/strateska_marketinska_podloga_slogan.pdf , preuzeto 18.02.2018

4.2 Turistički pokazatelji turizma

Zbog povoljne klime, prirode i povijesne ljepote Istra je najposjećenija županija u Hrvatskoj. Rezultati iz 2015. godine prikazuju da je 2015. godina bila rekordna za hrvatski turizam.

Najviše noćenja ostvareno je u Istri, a pojedinačno po gradovima gledajući, na vrhu ljestvice nalazi se Rovinj sa 3.267.000 noćenja, što je u odnosu na 2014. godinu porast od 4%, te nakon toga slijedi Dubrovnik pa Poreč na trećem mjestu sa 3.085.575 noćenja, odnosno 8,7% više od 2014. godine, slijedi Medulin te na petom mjestu 2015. godine završio je Umag sa 2.218.790 noćenja što je u odnosu na prošlu godinu porast od 9,1%. Takvi pokazatelji govore nam da gradovi u Istarskoj županiji imaju najviši broj dolazaka u cijeloj Hrvatskoj. Turisti koji dolaze u Istarsku županiju orijentirani su ka masovnom turizmu gdje provode svoj godišnji odmor na plaži u ljetnim mjesecima. Pred sezona i posezona u IŽ privlači veliki broj ljubitelja biciklizma, zbog toga se IŽ razvija u jednu sportsku destinaciju orijentiranu adrenalinskom turizmu i cikloturizmu.

4.3 Selektivni oblici turizma u ponudi Istre

Selektivni turizam obilježava novu kvalitetu i obilježja suvremenog i budućeg turizma, vodi računa o odgovornom ponašanju sudionika, odnosno vodi računa o kvaliteti usluge, o identitetu i humanosti turističke usluge kao i o ekološki osviještenim turistima, socijalno odgovornim i uravnoteženim brojem turista koji ne ugrožavaju lokalno stanovništvo na određenom području²⁸.

Istra kao regija vrlo se dobro razvila posljednjih desetak godina. Prednost je u tome što ima veliki dio obalnih područja na kojima su smješteni gradovi i područja u unutrašnjosti koja se pomalo razvijaju. Sva ta područja nude razne vrste turizma.

Istra je vrlo rano razvila svoje turističke karakteristike. Poznata je još u XIX st. kad je pokrenut izletnički turizam i to izlet parobrodom iz Trsta u Pulu. Istarski turizam bio je u nekoliko navrata prekinut i to u doba talijanske uprave od 1919. do 1941., onda od 1991. do 1995. u vrijeme Domovinskog rata da bi nakon toga nastupilo razdoblje novog razvitka istarskog turizma²⁹.

²⁸Jadrešić, V.:Janusovo lice turizma, Od masovnog do selektivno-održivog turizma, Plejada 2010, str.176

²⁹<http://www.istrapedia.hr/hrv/1143/turizam-i-ugostiteljstvo/istra-a-z/>, preuzeto 24.01.2018

Što se tiče Selektivnih oblika turizma Istra je tako razvila i zdravstveni turizam, a u Istri imamo nekoliko kvalitetnih klinika kao što su dentalne klinike i poliklinike koje u svom sastavu ne nude samo medicinske usluge već i usluge smještaja za svoje goste u moderno opremljenim sobama. Osim navedenih, postoje i klinika za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju kao i cjelokupni spa paket usluga³⁰. Kad govorimo o zdravstvenom turizmu u Istri, jedne od poznatijih u Europi su i Istarske toplice koje djeluju kao odjel za fizikalnu terapiju i medicinsku rehabilitaciju. Istarski je poluotok uspio sačuvati iskonske prirodne vrijednosti i zbog svoje blage klime ide u korist raznim sportovima. Istra ima obilježene biciklističke staze za koje su izrađene posebne karte a sve staze u Istri nalaze se na stranici Istrabike. Istrabike jedan je od odjela IRTA-e (Istarske razvojne turističke agencije) koja je zadužena za razvoj sporta i kulture u IŽ. Osim biciklizma sport koji je prerastao u cjelogodišnji sport je penjanje po stijenama te Istra svake godine proširuje svoje ponude koje su sve interesantnije za rekreativce i one s više iskustva pa čak i za cijelu obitelj. Istra trenutno ima 25 sportskih penjališta.

Pješačenje je još jedan od atraktivnih sportova koji privlači turiste zbog svojih pješačkih staza koje prolaze kroz maslinike, arheološka nalazišta, vinograde te mnoštvo staza koje su na prekrasnim padinama i ravninama istarskog poluotoka.

Jahanje je još jedan od sportova koji su zastupljeni u Istri i sve više ima interesa za taj sport. Od atraktivnih sportova možemo spomenuti i golf koji je isto tako vrlo atraktivan za strane i domaće turiste a jedno od najatraktivnijih golf terena nalazi se na Brijunima. Istra je također poznata i po tenis terenima, a Umag po svom svjetski poznatom ATP Tour – Croatia Open, koji se ističe po vrhunskom tenisu i brojnim stranim i domaćim popularnim igračima tenisa. Adrenalinski sportovi počinju se sve više razvijati u Istri a područja poznata za takve vrste sportova su Buzet, obronci Učke te adrenalinski park Glavani na Barbanštini.

Istra sa svojom bogatom prošlošću obiluje mnoštvom kulturnih spomenika i znamenitosti, kao i bogatstvo mnogih kulturnih zbivanja i običaja. Gotovo svaki grad, mjesto, obala ima neki vrijedan spomenik ili ostatak antičkog, rimskog ili nekog drugog doba. Amfiteatar u Puli godišnje posjeti oko 300 000 posjetitelja, zatim možemo navesti otočje i nacionalni park Brijuni koji isto tako imaju veliki broj posjeta, Poreč s Eufrazijevom bazilikom koju je UNESCO proglasio Svjetskom kulturnom baštinom i mnoštvo drugih kulturnih spomenika. Istra se svake godine sve više razvija te iz obalnih područja turizam se proširio i na ruralna. Ruralni turizam počeo se intenzivnije razvijati 1990-ih i u stalnom je

³⁰ http://www.istra.hr/hr/atrakcije-i-aktivnosti/wellness/zdravstveni-turizam/942-ch-0?&l_over=1, preuzeto 25.01.2018

porastu a raznolikom ponudom autohtonih proizvoda Istra se razvija u smjeru gastro regije.

Bogatom prirodnom raznolikošću Istra ima potencijala razvoja mnogih vrsta turizma pa su selektivni oblici turizma vrlo pogodni za istarski poluotok. Turistička sezona se produžuje upravo zbog povoljne klime koja omogućuje veći dio godine boravka na otvorenom, novim specifičnim oblicima turizma koji su vezani za prirodu i aktivnosti na otvorenom.

Upravo Istarska županija nudi mnoge vrste navedenih oblika turizma, neki su sezonskog karaktera dok su neki dostupni tijekom cijele godine. Od gore navedenih oblika turizma gotovo svi su zastupljeni u regiji Istarske županije. Kao što je već navedeno turizam vezan za prirodu i njene resurse vrlo je raširen, a svakim danom se javlja još poneki oblik turizma na području Istre i njenih obala.

ZAKLJUČAK

U Hrvatskoj je turizam jedna od najvažnijih gospodarskih grana Republike Hrvatske. Povijest turizma u Hrvatskoj seže od sredine 19. stoljeća a danas je Hrvatska jedna od najposjećenijih i najvažnijih turističkih odredišta Sredozemlja.

Turizam se od početka njegovog nastajanja mijenjao i dalje se mijenja ovisno o zadovoljavanju potreba. Turisti danas sve više traže mirne destinacije, odmor u prirodi kušajući tradicionalnu hranu posjećenog podneblja.

Ekoturističke destinacije pridonose očuvanju i unapređenju prirodnih područja i održivom razvoju te stvaraju pozitivan imidž aktivno promovirajući odgovornost prema okolišu. Završni rad s temom Ekoturizma odabran je jer osobno smatram da smjer kojim se treba Istarska županija usmjeriti je sportski turizam i ekoturizam. Ako želimo sačuvati Istru kao regiju ne uništavajući prirodno i kulturno bogatstvo koje nas čini različitim, put kojim se moramo kretati je upravo održivi turizam.

U Istarskoj županiji sve veći broj hotelskih kuća, privatnih iznajmljivača i udruga počeli su gledati turizam na jedan specifičan način u kojem ako želimo opstati i sačuvati prirodu i kulturu koju posjedujemo, moramo znati kako je i zaštititi. Na području Umaga hoteli i kampovi recikliraju svoj otpad, recikliranu vodu koriste za navodnjavanje i time smanjuju troškove i štite okoliš a svojim gostima nude domaće proizvode. Rezultat cijelog poslovanja je taj što su hoteli održivi, imaju manje troškova, a posjećenost hotela i kampova je više nego uspješna. Ekoturizam u Istri još je u ekspanziji a narednih godina očekuje se porast ekokampova i subjekata u turizmu koji svoje poslovanje temelje na recikliranju i očuvanju prirode i okoliša.

Svatko od nas na razne načine utječe na okoliš. Svojim postojanjem i djelovanjem mijenjamo prirodu, katkad na dobar a često i na loš način. Time neposredno utječemo i na cijelu našu planetu Zemlju. Trošimo njena bogatstva, zagađujemo vodu, zrak i zemlju, trujemo je i uništavamo. Svijest o tom čovjekovom uništavanju prirode i ponašanju prema majci-Zemlji nije kod svakog čovjeka, ni u svakom dijelu svijeta, jednako razvijena. Razvijanjem ekološke svijesti uči se od malena a najlakši način poučavanja djece je vlastitim primjerom.

SAŽETAK

Rad istražuje pojavu ekoturizma u eri masovnog turizma. Razlozi potrebe razvoja novog oblika turizma nalaze se u stvaranju održivih oblika turizma. Kod ekoturizma, očuvanje prirode i okoliša ključna je uloga turističke destinacije i to čini takav oblik turizma održivim. Ekoturizam privlači turiste zainteresirane za upoznavanje kulturne i prirodne baštine, boraveći pritom na izvorno prirodnim područjima. Istra bi ekološkim turizmom zaštitila prirodna i kulturna bogatstva od devastacije i uništenja te tako izbalansirala ekonomiju, prirodu i suživot u turističko razvijenoj regiji.

SUMMARY

This paper will explore the phenomenon of ecotourism in the era of mass tourism. The need for the development of a new form of tourism stems in the necessity of creating new, sustainable forms of tourism. In ecotourism, the preservation of nature and the environment is the key role of a tourist destination, which makes such a form of tourism sustainable. Ecotourism attracts tourists interested in exploring the cultural and natural heritage while staying in original natural areas. With ecotourism, Istria would help protect the natural and cultural heritage from devastation and destruction, thus balancing the coexistence of economy and nature in a developed tourist region.

LITERATURA

Knjige

1. M. Dujmović, Kultura turizma, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, 2014.
2. P. Ružić, Ruralni turizam, Institut za poljoprivredu i turizam Poreč, Pula, 2005.
3. V. Jadrešić, Janusovo lice turizma, Od masovnog do selektivno-održivog turizma, Plejada 2010.
4. Znanstvena edicija Instituta za turizam Zagreb, Hrvatski turizam plavo bijelo zeleno, Knjiga broj 3, Zagreb, 2006.
5. M. Crnjar, K. Crnjar, Menadžment održivog razvoja, Rijeka. FMTU, 2006.
6. S. Vlahović (2006.) New trends in tourist destination management, 18th Biennial International Congress Tourism&HospitalityIndustry, Opatija, 2006.

Članci

1. Luković, T.:Sveučilište u Dubrovniku, za časopis „Acta turistica“ Zagreb, preuzeto 17.08.2017.

Internet izvori

1. <http://www.istra.hr/hr/atrakcije-i-aktivnosti/sport>, pristupljeno, 28.01.2018
2. <http://www.hssrm.hr/distribucija-dozvola/dozvole-za-sportski-ribolov.html>, pristupljeno 24.01.2018
3. <http://e-ucenje.oet.unipu.hr/course/view.php?id=56>, pristupljeno 26.01.2018
4. World Tourism Organization <http://www.world-tourism.org/>, pristupljeno 5.02.2018
5. <http://www.istrapedia.hr/hrv/1143/turizam-i-ugostiteljstvo/istra-a-z/>, preuzeto 24.01.2018
6. http://www.istra.hr/hr/atrakcije-i-aktivnosti/wellness/zdravstveni-turizam/942-ch-0?&l_over=1, preuzeto 25.01.2018
7. <https://www.coloursofistria.com/hr/priroda-kampovi/priroda-okolis/hoteli-i-kampovi/prijatelji-okolisa> preuzeto 5.02.2018
8. <http://hrturizam.hr/predstavljen-ecomode-program-za-odrzivi-turizam-u-istri/> preuzeto 03.02.2018

9. <http://www.ecomodetravel.hr/kriteriji-za-smjestajne-objekte> preuzeto 03.02.2018
10. <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=4593>, preuzeto 04.02.2018
11. <http://www.istrian.org/hr/#319> preuzeto 04.02.2018
12. https://prezi.com/ku8u1n-hrd_p/specificni-oblici-turizma/, 15.02.2018

Slike: Slika 2: Eko centar Eia Bale, izvor <http://eia.hr/>, preuzeto 06.02.2018

Tablice:

1. Tablica 1. SWOT analiza razvoja ekoturizma u Istarskoj županiji.

Izvor: prikaz autora

2. Tablica 2. SWOT analiza prikaza Istre kao turističke regije.

Izvor: http://istra.hr/.app/upl_files/strateska_marketinska_podloga_slogan.pdf ,
preuzeto 18.02.2018

